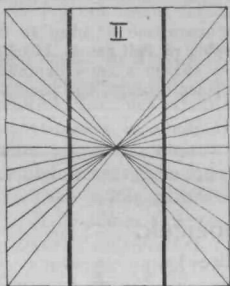
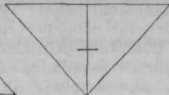

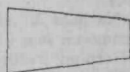
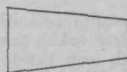
Kako nas vara oko . . .

O očesni in optični prevari govorimo takrat, kadar nekaj vidimo, česar v resnici sploh ni, ali bolj učeno povedano: optična prevara je vpliv na naše oko, ki ga povzroči okolica tistega predmeta, ki to prevaro sproži. Ti vplivi so včasih tako močni, da vidi oko čisto drugače, kakor pa je v resnici.

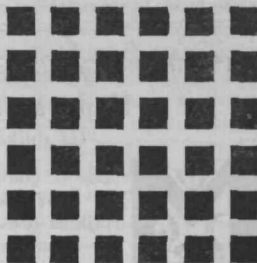
Največja taka prevara je premikanje nebesnih teles, solnca, lune in zvezd premičnic, ki je imelo za posledico v prejšnjih stoletjih, celo že za starih Egipčanov, znatne spore med zvezdoznanci (eni so trdili, da se vrtilo solnce okoli zemlje, drugi pa, da se premika naša zemlja). Prav tako nas lahko vara voda potoka ali reke, če stojimo na mostu in gledamo nepremično

IV

V

v vodo. Ne traja dolgo in zdi se nam, da se prične most z vsemi predmeti, ki so na njem, premikati v nasprotno smer kot teče voda. Nadaljnji primer za prevaro premikajočih se teles nudita dva drug poleg drugega stoječa vlaka na kolodvoru. Ako se prične vlak, v katerem sedimo, premikati, skoraj vedno mislimo, da se je pričel pomikati poleg stoječi vlak, naš pa da stoji pri miru.

Druge prevare so velikostne prevare. Če opazujemo sliko I., vidimo, da je spodnja polovica pokončne premice v trikotniku daljša kakor zgornja, ali v obrnjenem trikotniku narobe. V resnici pa je mala vodoravna črtica ravno v sredini te premice.

Druga vrsta prevare, ki jo posebno dobro poznajo stavbeniki, je pa prevara smeri. Zaradi okrasov, črt in nastavkov na poslopjih ali pa tudi zaradi

poševne lege streh dobijo včasih tramovi, ki ležijo ravno kot ravnilo, izbočen ali upognjen videz. Natančni opazovalec lahko opazi na čelu marsikaterega poslopja to navidezno izbočenje. Tak primer nam predloči slika II. Skozi oba črna traka, ki ležita pokončno, so potegnjene v obliki zvezde črte, ki povzročijo, da se nam zdita oba traka navzven upognjena. Ti dve debeli črni črti sta seveda popolnoma ravni, o čemer se lahko vsak prepriča, če jih preizkusi z ravnilom.

Tudi perspektivne (daljnovidne) prevare niso redke. Te nastanejo zaradi tega, ker ne ležita oba očesa tesno drug ob drugem. Zato vidijo oči okolico od dveh strani; le enooki ljudje vidijo od ene točke in ne poznajo perspektive. Najnavadnejšo perspektivno prevaro nam nudi ogledalo. Zrcalo ulovi okolico za naš pogled na svojo gladko ploskev, nam pa prikaže sliko v zrcalu v perspektivi, in sicer zato, ker prenesemo nehote sami slike v zrcalu tja, kjer jih upamo v resnici videti. Perspektivno prevaro vidimo na sliki III. Če bi vas kdo vprašal, kateri izmed treh črnih stebričkov na levi strani mosta je največji, bi gotovo odvrnili: »Zadnji!« Seveda, zdi se nam, da je najvišji, prvi pa najnižji. Toda če vzamete v roko ravnilo in jih vse po vrsti izmerite, boste videli, da so vsi trije enako veliki.

Razvrstitev likov v IV. sliki povzroči, da je desni geometrični lik večji kakor levi, ker se nam širina desne slike nehote vidi večja in to zaradi zoženja leve slike proti desni. Če bi pa obrnili oba lika tako, da bi stali obe enako dolgi daljši pokončni stranici druga poleg druge, bi videli oba lika enako velika.

Na sliki V. vidimo, če celo sliko dalj časa opazujemo od blizu ali če motrimo en sam kvadrat, nekaj, česar na sličici sploh ni. Beli pasovi, ki teko med črnimi kvadrati, nam kažejo tam, kjer se stikajo s četverkotniki, temne sive lise. In čim bliže ležijo kvadrati drug poleg drugega, tem jasnejše vidimo te sive maroge.

Ali ni vse to res čudno?

ILKA VAŠTE-BURGERJEVA:

Hajki se smehlja možiček.

(Iz zbirke »Nove pravljice«.)

Mamica je položila Hajko v posteljico in ugasnila luč.

Skozi okno je posijal mesec naravnost v črna Hajkina očesca, in Hajka je vprašala:

»Mamica, zakaj se mi možiček smeje?«

Mamica je sedla na posteljico in pripovedovala:

»Možiček Mesec je božji stražnik, nebeški policaj.

Ko je bil še majhen deček, je živel na zemlji in bil prav poreden. Vedno se je jokaj, kadar ga je mamica

devala spat.

Nekoč je močno kričal. Debele solze je točil in še v postelji ni prenehal tuliti. Mamica se ga je naveličala poslušati in je šla iz sobe.

Komaj je zaprla vrata za seboj, se posveti v sobi in pred čmerikavim dečkom stoji velik mož z dolgo belo brado. Bil je sveti Miklavž. Prijel je dečka, ga dvignil in rekel: